

VVA berichten

Redactie-adres: Straat van Makassar 39, 1183 GX Amstelveen
e-mail-adres: wjosso@zonnet.nl

april 2013 nr. 104

Het Voorjaar

Omdat de VVA-berichten per kwartaal worden uitgegeven, loopt de verschijningsdatum aardig samen met de seizoenen. Het aprilnummer is dan vanzelfsprekend de voorjaarseditie met daarin opgenomen de uitnodiging voor onze traditionele voorjaarsbijeenkomst.

De Lente is een beloftevol seizoen waarnaar veel mensen uitzien, zeker na een winter die toch zeurderig lang duurde.

Natuurlijk een besneeuwd landschap heeft zijn aantrekkelijkheid, terwijl het vooruitzicht op een mogelijke Elfstedentocht de harten van vele schaatsliefhebbers sneller doet kloppen, maar dat weegt op den duur niet op tegen de overlast en ongemakken die daarmee gepaard gaan.

Het woord Lente is afgeleid van "lang", het lengen van de dagen. Het

wordt langer licht en dat ervaren we als aangenaam als de aanloop naar nieuw leven: "de renaissance".

De Middeleeuwen ervoeren dat al en drukten dat onder andere uit in het lied "Die winter is vergangen...", dat werd opgenomen in het Antwerps liedboek uit 1544. De ouderen onder ons zullen dat op de lagere school ongetwijfeld hebben gezongen.

De eerste strofe luidt als volgt:

*Die winter is vergangen,
ik zie des meien schijn.
Ik zie die bloemkes hangen,
des is mijn hert verblijd.
Zo ver aan genen dale
daar is 't genoeglijk zijn.
Daar zinget die nachtegale,
alzo menig woudvogelkijn.*

Van de redactie

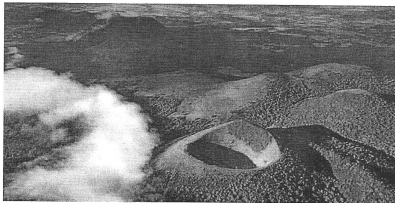
Na een tamelijk lange winterslaap melden wij ons weer bij onze trouwe lezers met ons aprilnummer. Met de abdication van koningin Beatrix en de inhuldiging van prins Willem Alexander als onze nieuwe koning wordt dit wel een historische aprilmaand. Overigens kende ook maart 2013 een historisch moment. Op de dertiende krinkelde er rook uit de schoorsteen van de Sixtijnse Kapel in het Vaticaan. Het college van kardinalen had een nieuwe paus gekozen in de persoon van de Argentijnse kardinaal Bergoglio. Hij koos als naam Franciscus I.

Wat betreft de inhoud van dit nummer kunnen we u melden dat Virginie Lammerts in 'Le Monde' een artikel vond over het op de Werelderfgoedlijst plaatsen van de vulkanen van de Auvergne door de Unesco. Rivka Peyra heeft het vertaald en de weerslag daarvan vindt u op pagina 2 en 3.

Claude Tchou geeft zijn visie op Auvergne en de Auvergnaten op pagina 4. Ook op pagina 4 de weergave van het Europese deel van Frankrijk in de vorm van een zeshoek ter onderscheiding van de Overzeese gebiedsdelen. Pagina 5 en 6 zijn ingeruimd voor de aankondiging van onze voorjaarsbijeenkomst op zondag 12 mei a.s. in Rotterdam. U vindt daar een klein stukje Rotterdamse historie en wat bijzonderheden over de te bezoeken restaurants en de projecten de Frits en Virginie in een verkennende ronde hebben uitgezocht voor de deelnemers aan deze voorjaarsbijeenkomst.

De vulkanen van de Auvergne, een "universeel natuurmonument"?

LE MONDE | dinsdag 16 Oktober 2012 – speciale verslaggeefster Florence Evin, in de Puy de Dôme

Puy de Pariou, Keten van de puys, Auvergne, Frankrijk | Joel Damase

Geen zuchtje wind, een azuurblauwe hemel. Het gouden licht van de herfst versluiert tot in het oneindige een lange reeks vulkanen. Op een hoogte van 1.400 meter kijken we uit op de gehele keten vulkaankegels of *puys*, in het hart van de Auvergne. Tachtig sluimerende maar potentieel actieve koepels: een veld van "monogenetische" vulkanen, vulkanen die door één unieke uitbarsting ontstonden¹. Hun pieken vormen een 32 km lange rij, ten oosten van de "faille de Limagne" (slenk of breuk van Limagne), een 300 meter lang ingezonken deel van de aardkorst waar de stad Clermont-Ferrand zich uitstrekt.

Het gebied "keten van de Puys en breuk van Limagne" is een uniek geologisch landschap dat op maandag 15 oktober 2012 werd voorgedragen voor opname op Werelderfgoedlijst van de UNESCO, als "natuurmonument van buitengewone en universele waarde".

"De regering steunt dit project volledig" verklaart Mevrouw Delphine Batho, de Franse minister van ecologie, duurzame ontwikkeling

en energie aan de verslaggeefster van *Le Monde*. "Het is het dossier met de grootste kans van slagen. Een echt enthousiastmakend project waar iedereen achterstaat, de voorwaartse mars van een gebied met als doel mondiale erkenning en bekendheid."

Vandaag de dag staan er 962 monumenten op de UNESCO lijst, waarvan slechts 20% "natuurmonumenten" zijn; de overgrote meerderheid hoort in de categorie culturele bezienswaardigheden. De UNESCO heeft dan ook een grote belangstelling voor de landschapskandidaten.

Vulkanoloog Pierre Boitevin herinnert zich dat "in de jaren 1970, je minstens een van de zeven wereldwonderen moest zijn om in overweging genomen te worden. Vandaag de dag interesseert UNESCO zich ook voor de context van de kandidaatstelling. Onze taak is om zo goed mogelijk te laten zien wat monogenetisch vulkanisme is. En ik denk dat wij over het algemeen goed scoren, in het bijzonder op het criterium van de bereikbaarheid, in vergelijking

met onze voornaamste rivaal, Wudalianchi, het nationale vulkanen park in Noord-China."

Van de 38 reeds opgenomen Franse erfgoederen zijn er maar drie "natuurlijk": de baai van Porto op Corsica, de lagunes van Nieuw-Caledonië en de "pitons, cirques et remparts" (hoge bergtoppen, keteldalen en wallen) op het eiland Réunion. De UNESCO lijst bevat geen enkel natuurmonument van het Franse grondgebied in Europa: de Mont Perdu (in de Pyreneeën) is opgenomen als "gemengd erfgoed" (zowel natuurlijk als cultureel) en als grensoverschrijdend want gelegen in zowel Spanje als Frankrijk.

De keten van de Puys is de meest recente uiting van vulkanische activiteit in Frankrijk en vertoont het totale spectrum van uiterlijke kenmerken (facies) van de lava: van alkalische basalten tot kwartsbevattende trachieten. Men vindt er, in het klein, de basis "bouwsels" van het vulkanische landschap – slakkenkegels (of askegels), kratermeren, etc. – en een aantal afwijkende vormen zoals in elkaar grijpende kraters, ingestorte kraters, tweeling kraters. *"Het is de beste school voor allen die zich voor het vulkanisme interesseren"*, schreef Haroun Tazieff in 1962. En dit des te meer nu ook de Lemptégy vulkaan te bezichtigen is, die eerder als groeve diende voor het delven van puzzolaan, een bouw materiaal dat uit vulkanische slakken wordt gewonnen.

Welke troeven heeft de Keten van de Puys in handen? Op initiatief van de departementale raad van de Puy-de-Dôme en van het in 1977 opgerichte regionale natuurreservaat van de vulkanen van Auvergne werden dertig jaar geleden al instanties in het leven geroepen voor het behoud en het duurzame beheer van het gebied. Deze bescherming werd versterkt toen het gebied in 2000 werd ingedeeld onder de wet van 1930 voor monumenten en landschappen en toen de Puy de Dôme in 2008 het predicaat "Grand site de France" kreeg. En dan is er ook nog Vulcania, het pedagogische en ludieke themapark dat informatie verstrekt

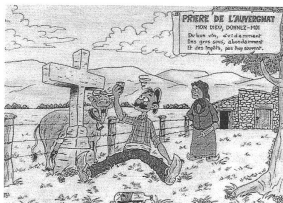
over de planeet Aarde en haar vulkanen, dat intussen al tien jaar bestaat.

Sinds afgelopen zomer is er een snelle treindienst naar de top van de Puy de Dôme. Het is een moderne versie van het oude boemeltreintje dat al jaren geleden ophield met rijden, de weg vrij latend voor jeeps en mountainbikes die de vulkaanhellingen beschadigden. Vanaf heden is de weg naar de top gesloten. Bezoekers kunnen lopend afdalen op bebakende paden, de herders tegemoet tredend die zomers hun kudde in de bergweiden laten grazen. Eerder verborgen de vulkanen zich achter een masker van snelgroeïende beuken en hazelaars. Nu zorgen de grazende schapen ervoor dat vulkaankraters en toppen weer tevoorschijn komen zodat de "tuinen van Vulcanus" (om de uitdrukking van de landbouwkundige geograaf Yves Michelin te gebruiken) weer duidelijk herkenbaar worden.

Jean-Yves Gouttebel, voorzitter van de raad van het Département du Puy-de-Dôme, beschouwt de voorbereiding en begeleiding van dit dossier, dat al sinds 2002 loopt, als *"een manier om de bevolking van deze te lang ingesloten regio nieuw vertrouwen in te boezemen"*. Op 21 januari 2013 zal Frankrijk haar twee kandidaten voordragen volgens het reglement van de Verenigde Naties: andere mededingers zijn de grot van Chauvet (Dordogne) en de culturele landschappen van de Champagne en de Bourgogne. UNESCO's lijst van "winnaars" (opgenomen erfgoederen) zal naar verwachting in de zomer van 2014 bekend gemaakt worden.

-
1. Lezers die over Internet beschikken en meer willen lezen kunnen kijken op <http://plazilla.com/vulkanische-systemen-in-frankrijk>.
 2. Michelin 1995 : Michelin, Yves - *Les Jardins de Vulcanus : paysages d'hier, d'aujourd'hui et de demain dans la chaîne des Puys du Massif central français*. Paris : Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme, 1995

AUVERGNE EN DE AUVERGNATEN

Dat wij als afstammelingen van Auvergnaten niet behoren tot de gewone stervelingen mag blijken uit onderstaand verhaal van Claude Tchou, dat ik aantrof tussen de vakantiefolders van mijn schoonzusje Bep van Zelst-Payralbe, die zij verzameld had tijdens het laatste verblijf van de VVA-groep in juni 2012 in de Auvergne. Claude Tchou omschrijft de Auvergnaat als een eenvoudig meubelstuk.

De Auvergne produceert presidenten, vulkanen en kaas. Er is niets zo kaal als een vulkaan. Het is een buitengewone belevenis om er dertig te zien rondom de Puy de Dôme met een gat boven aan hun hoofd als een soort vogelnest. Het lijkt wel een maanlandschap.

Wat de Auvergne interessant maakt, is dat ze vol zit met Auvergnaten. Als je de laatste statistieken mag geloven zijn het er meer dan in Parijs.

De Auvergnaat houdt van rode koeien en verkoopt mineraalwater. Met de winst van zijn handel koopt hij pantoffels van vilt bij de Grote Markt.

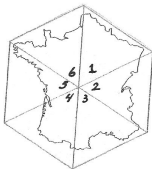
De Auvergnaten hebben zwart haar, donkere ogen, glimmende tanden en dragen lagen van truien; sommige zijn bruin, andere paars en alle van dikke wol. Op 15 augustus wordt er één uitgetrokken en op Allerheiligen doen ze er weer twee bij aan. Aan het einde van hun leven worden ze ook zo zacht als wol.

Geen rivier ligt stil in Auvergne. Het water slaapt alleen in kraters die een diepte hebben van tachtig meter. De Auvergnaten hebben een hoge achting voor hun water. In bronnensteden kun je er je hele lichaam mee verzorgen. Je kunt er ook je nieren mee schoonmaken. en er is een soort dat je buik zuivert, terwijl een derde bron je longen uitspoelt en zelfs een vierde die voor het schoonmaken van de darmen zorgt. en een vijfde om je hart te versterken. Je komt gebroken aan in Auvergne en je gaat er weg zo fris als een twintigjarige.

De Auvergnat is een eenvoudig meubelstuk dat Frankrijk lang op zolder heeft gehouden. Zij heeft een geur gekregen van de oudheid, van dromen en van een dennenboom. Auvergne is eerder een droom dan een provincie; het is een thuishaven voor liefhebbers van hun kindertijd. Auvergne is niet tot stand gekomen voor de gewone man maar geschapen voor de Auvergnat.

(uit Verhalen en legendes van Auvergne van Claude Tchou)

Voor wie het nog niet wist en graag wil weten: de Fransen onderscheiden vaak hun Europees grondgebied van de overzeese gebieden door het met de bijnaam "L'Hexagone" aan te duiden – de zeshoek.

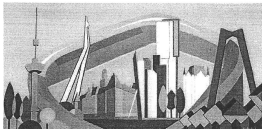
Alhoewel de koloniale tijd reeds lang achter ons ligt, zijn er landen die nog steeds overzeese gebieden bezitten. Zo ook Frankrijk. De Franse overzeese gebieden zijn vaak eilanden verspreid over de hele wereld. Zij worden tot op de dag van vandaag nog door Frankrijk bestuurd en zijn soms strategisch nog van belang.

De Auvergne ligt in de hiernaast afgebeelde zeshoek in partje drie van de taart redelijk centraal in Frankrijk, vandaar de benaming "Centraal Massief"

Illustratie ontleend aan de website www.asapfrance.info/nl/

Voorjaarsbijeenkomst op zondag 12 mei 2013 in Rotterdam

Havenstad met grootse geschiedenis

Al voor zeventiende maal organiseert de VVA de traditionele voorjaarsbijeenkomst waarop de vaste kern na een grillige winter samen gaat vieren dat de lente is aangebroken.

Ditmaal gaan we de bloemetjes buitenzetten in Rotterdam, Neerlands grootste havenstad, maar ook de grootste haven van Europa. Tevens heeft deze stad een beroemde voetbalclub die de naam Feyenoord draagt, de club van „geen woorden maar daden“, die ook met de Kuip een van de gezelligste stadions van Nederland heeft. Het is maar de vraag of het nieuwe geplande stadion net zo gezellig wordt. Ook op cultureel gebied staat Rotterdam zijn mannetje met het Rotterdamse Philharmonisch Orkest en vele musea.

Frits en Virginie zijn op verkenning gegaan en hebben een mooi programma samengesteld voor zondag 12 mei a.s. Dan kunt u een stukje Rotterdam opsnuiven, waarbij ook de haven niet vergeten wordt.

Omstreeks 1260 werd in de Rotte een dam gelegd op de plek waar de Hoogstraat de Rotte kruist. Hieraan ontleent Rotterdam zijn naam. Rond deze dam ontstond een nederzetting waar men in eerste instantie leefde van visserij. Op 17 maart 1299 kreeg Rotterdam van graaf Jan van Holland stadsrechten, maar die werden nog datzelfde jaar herroepen. Op 7 juni 1340 verleende graaf Willem IV van Holland ze definitief. In 1360 werd er een stadsmuur gebouwd.

Dankzij Jonker Frans (van Brederode) werd Rotterdam definitief een stad van betekenis in Holland. Tussen 1449 en 1525 bouwde men de laat-gotische **Laurenskerk**.

In 1572 werd Rotterdam geplunderd door troepen van de Spaanse stadhouder Bossu. In 1573 koos de stad de kant van de Nederlandse opstand. Aan het eind van de 16^e eeuw liet Johan van Oldenbarnevelt, die van 1576 tot 1586 raadpensionaris van de stad was, de Rotterdamse haven verder uitbouwen.

Tot 1825 breidde de stad zich niet uit buiten zijn wallen en singels, daarna ging zij zich buiten deze enge grenzen uitbreiden.

In de 19^e eeuw werd de positie van Rotterdam als internationale haven bedreigd door verzanding van de voornaamste verbindingen met zee. Eerst het Scheur en daarna de Brielse Maas. Om dit probleem het hoofd te bieden werd tussen 1827 en 1830 het Voornse Kanaal gegraven tussen Rotterdam en Hellevoetsluis. Ingenieur **Pieter Caland** ontwierp een plan voor een nieuwe verbinding met de Noordzee. Tussen 1866 en 1872 werd deze **Nieuwe Waterweg** gegraven. Na het openstellen hiervan begon de onstuimige groei van Rotterdam.

De stad werd op twee manieren uitgebreid: door annexatie van omliggende gemeenten en door bouw van nieuwe wijken. In 1914 werd Hoek van Holland ingelijfd, waarna Pernis en Hoogvliet volgden. De stad telde toen meer dan 500.000 inwoners.

Het centrum kreeg steeds meer allure. De stadswallallen waren al enige tijd daarvoor afgebroken, maar de singels lagen er nog. Deze werden rond die tijd ook grotendeels gedempt om ruimte te maken voor het sterk toegenomen verkeer. Ook dempte men stukken van de Rotte. Havenbaronnen en gemeente investeerden in prestigieuze gebouwen.

Na het dempen van de Coolvest ontstond hier een ruime boulevard met een nieuw stadhuis, een chic postkantoor en de Beurs. Moderne architecten kregen een kans.

Stadhuis

Bombardement en bezetting

Alles veranderde op 14 mei 1940. Nederland was op dat moment al vijf dagen in oorlog, maar bij Rotterdam hield het Nederlands garnizoen aangevoerd door de infanterie en onderdelen van het Korps Mariniers stand, waardoor het de Duitsers niet lukten om het centrum te bereiken. Er werd gedreigd met de vernietiging van de stad. Om het verzet te breken besloten de nazi's hun dreigement uit te voeren. Vrijwel het gehele centrum, het hart van de stad veranderde in een smeulende puinhoop. 800 mensen kwamen om en 80.000 werden dakloos.

Na de Tweede Wereldoorlog

Na de oorlog begon de wederopbouw langs de lijnen van het Basisplan voor de wederopbouw. In een drang naar vernieuwing en modernisering werden vele beschadigde gebouwen niet hersteld, maar gesloopt. En zo ontstond de nieuwe skyline van Rotterdam.

In de jaren vijftig was de wederopbouw in volle gang. Rotterdam kreeg het imago van „werkstad“ en ontwikkelde zich tot een toonbeeld van moderniteit. In 1953 vond de opening van de Lijnbaan plaats, de eerste autorijwiel winkelstraat in Europa. Het vooruitstrevende ontwerp trok internationaal veel aandacht.

Naast het Centraal Station kwam het hypermoderne Groothandelsgebouw. Ter gelegenheid van de Floriade richtte men in 1960 de Euromast op. Samen met het beroemde beeld **De Verwoeste Stad** van Ossip Zadkine werd de Euromast een symbool van het naoorlogse Rotterdam.

Ter leniging van de woningnood stampte de gemeente in hoog tempo enkele nieuwe woonwijken met veel flats uit de grond, zoals Pendrecht, Zuidwijk, Lombardijen Ommoord en Zvenkamp.. In 1962 was de Rotterdamse haven de grootste haven van de wereld.

(voor het programma zie pagina 6)

Programma:

- 11.30 – 12.00 uur : Aankomst Centraal Station Rotterdam.
12.00 – 13.00 uur : Lunch in **Grand Café Engels, Stationsplein 45, 3013 AK Rotterdam (tel.: 010 4119550)**
13.30 – 15.30 uur : Bezoek aan **Nederlands Architecten Instituut, Museumpark 25, 3015 CB Rotterdam.**
(Museumjaarkaart gratis)
16.15 – 17.30 uur : Met **Spido rondvaart door de haven**
17.30 - : **Diner in Grandcafé Loos, Westplein 51, Rotterdam**

Grand-café Engels

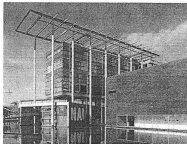
Grand café Engels in Rotterdam ligt pal bij de Stationsuitgang rechts. Het is een moderne ontmoetingsplaats. Engels is de oudste herbergier en enige hofleverancier van Rotterdam sinds 1884. Hier gaan we genieten van de lunch. Dit is een prima vertrekpunt voor een dagje Rotterdam.

Nederlands Architecten Instituut

Het Nederlands Architecten Instituut is een culturele instelling op het gebied van architectuur en stedenbouw, dat de archieven van de Nederlandse architectonische geschiedenis beheert. Het bestaat uit een museum, boekenwinkel, café, archief en bibliotheek. Er is 2x een audiotour van 15 personen van 45 min. per groep.

Het NAI organiseert tentoonstellingen over ontworpen omgeving, over architectuur, stedenbouw en ruimtelijke ordening. Tevens kan de museumwoning Huis Sonneveld worden bezocht.

Vanaf Grand café Engels is het 15 minuten wandelen.

gebouw Ned. Arch. Instituut

Havenrondvaart met Spido

Midden in het drukke verkeer van zee- en binnenvaartschepen beleeft u een bijzondere vaartocht door de grootste haven van Europa. U ziet de indrukwekkende skyline met imposante gebouwen aan u voorbijglijden, gevolgd door een ruimtelijk uitzicht op werven, dokken en hypermoderne overslag van duizenden containers.

75 min. lang boeiend met heldere uitleg.

Van het NAI is het 20 tot 30 minuten wandelen.

Grandcafé Loos

Dit restaurant ligt in de opkomende buurt Veerhaven in een prachtig karaktervol pand, op de hoek van het Westplein.

De sfeer is er goed, het uitzicht prachtig. Hier gaan we genieten van een 3-gangen menu.

Voort mensen voor wie het wandelen te bezwaarlijk is zij vermeld dat tram 7 exact dezelfde route doet.

Frits en Virginie hebben hun best gaan een aantrekkelijk programma voor ons samen te stellen. Uw bijdrage voor deze dag bedraagt € 30,- p.p. Daarbij moet u bedenken dat de vereniging de helft van de kosten uit de verenigingskas betaalt.

Als bijlage bij deze VVA-berichten, treft u een aanmeldingsformulier aan. Wanneer u van plan bent aan deze dag deel te nemen, wordt u verzocht dit volledig in te vullen en **vóór 30 april a.s.** toe te zenden aan:

Secretariaat VVA, Straat van Makassar 39, 1183 GX Amstelveen. Het bedrag ad € 30,- dient u over te maken op rekening nr. 3750.09.280 bij de Rabobank De Bilt t.n.v. penningmeester VVA De Bilt.

Natuurlijke producten uit de Auvergne

De Auvergne lijkt het hele jaar door wel een marktkraampje met natuurlijke producten waarvan u tijdens een wandeling kunt genieten of die u thuis heerlijk klaar kunt maken.

De Auvergnaanse paden lopen over van lekkere bekoringen. Wilde bessen komen in overvloed voor, net als frambozen, bosaardbeien, sleepriemen of bramen. De blauwe bosbessen die men op de berghellingen vindt zijn heerlijk in taarten en jams. En de kastanjes, die al op het menu stonden voordat de aardappel hier bekend werd, werden vroeger in de kastanjewouden van de Cantal en de omgeving van Montluçon geteeld. Hoewel er geen systematische oogst meer plaatsvindt staan ze nog wel garant voor enkele aangename zoektochten in het begin van de herfst. Glad en glimmend en precies zoet genoeg zijn de gebrilde kastanjes heerlijk en kunnen ook voor het maken van soep en vulling gebruikt worden. We spreken hier wel over tamme kastanjes, waarover Nico Balkenende in de VVA-berichten nr. 24 van maart 1992 een interessant artikel schreef. U vindt ze verwerkt in gekonfijte kastanjes, kastanjepuree en gepofte kastanjes. Kastanjes hebben een grote voedingswaarde.